

**КОЛЕДЖ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

**Музично-педагогічне відділення
Циклова комісія викладачів дошкільних психолого-педагогічних
дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з навчальної роботи
Оксана КОГУТЮК
«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**9 ПСИХОЛОГІЯ:
9.2. ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ**

освітньо-професійної програми **Дошкільна освіта**
підготовки **фахового молодшого бакалавра**
за галуззю знань **01 Освіта / Педагогіка**
спеціальності **012 Дошкільна освіта**

Вінниця 2024

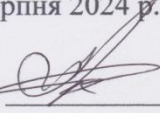
Робоча програма освітнього компонента 9 Психологія: 9.2. Дитяча психологія з підготовки фахових молодших бакалаврів за галуззю знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта

РОЗРОБНИК:

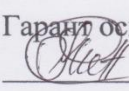
Валентина БЕВЗ, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

СХВАЛЕНО

Методичною радою Коледжу фахової передвищої освіти
«29» серпня 2024 р., протокол № 1

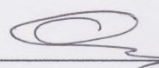
Голова канд. пед. наук, доц. Андрій КРИЖАНОВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Дошкільна освіта
 доктор філософії Марина СОРОЧАН

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії викладачів дошкільних психолого-педагогічних дисциплін

«28» серпня 2024 р., протокол № 1

Голова циклової комісії Ольга КЛИМЕНКО

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти / освітньо-професійний ступінь	Характеристика освітнього компонента		
		Денна форма навчання		
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Статус освітнього компонента Обов’язковий		
	Спеціальність 012 Дошкільна освіта			
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр	Рік підготовки: 3-й; 4-й		
		Семестр: 6-й, 7-й		
		Лекції 29	Семінари 10	Практ. 10
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 6сем. – 1 год., 7сем. – 2 год., самостійної роботи здобувача освіти – 3,8 год.		Самостійна робота 41		
		Вид контролю: екзамен		

2. Мета, завдання, програмні компетентності та результати навчання

2.1. Мета, завдання освітнього компонента

Мета: метою освітнього компонента Психологія: Дитяча психологія є оволодіння змістовим компонентом, що забезпечує фахову підготовку та розвиток у здобувачів освіти професійного інтересу до питань та проблем психології, усвідомлення важливості та необхідності для формування особистості дитини знання її психічної природи, вивчення загальних та індивідуальних психологічних закономірностей розвитку дитини, емоційно-вольової сфери дошкільника, основ формування характеру та здібностей у дітей дошкільного віку.

Завдання освітнього компоненту «Психологія: Дитяча психологія» полягають у:

- формуванні професійних знань про закономірності розвитку психічних процесів у людини та дітей дошкільного віку;
- навчанні здобувачів освіти визначенню загальних та індивідуальних особливостей розвитку психіки людини та дитини дошкільного віку;
- формуванні вміння діагностувати та аналізувати розвиток когнітивної сфери дошкільника на різних етапах розвитку;
- формуванні вміння розробляти психолого-педагогічні рекомендації що до розвитку у дітей психічних процесів та емоційно-вольової сфери;
- формуванні вміння діагностувати психологічну готовність дітей до навчання у школі за загальними показниками розвитку.

2.2. Програмні компетентності

2.2.1. Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

2.2.2. Загальні компетентності

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні

технології.

ЗК8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

2.2.3. Спеціальні компетентності

СК1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК5. Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК6. Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК13. Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.

СК14. Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності.

СК15. Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

2.3. Результати навчання

2.3.1. Програмні результати навчання за ОПП

РН1. Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та передшкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини.

РН2. Планувати та організовувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, з використанням інформаційно-комунікативних технологій, виконувати експериментальні проєкти, курсові роботи.

РН3. Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей.

РН4. Окреслювати завдання, форми взаємодії «родина – заклад дошкільної освіти – початкова школа» та їх реалізації в умовах закладу дошкільної освіти.

РН7. Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

РН 8. Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН9. Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організовувати їх відповідно до освітніх програм.

РН10. Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН11. Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН15. Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

РН16. Володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку різного рівня розвитку.

РН19. Аналізувати перспективний педагогічний досвід в системі дошкільної освіти та використовувати його в подальшій роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН20. Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

2.3.2. Результати навчання за освітнім компонентом.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

- особливості діяльності людини, дитини загальні основи та складові особистості розвитку людини та дитини дошкільного віку;
- закономірності розвитку психічних процесів людини;
- особливості розвитку емоційно-вольової сфери людини, особливості її формування у дітей дошкільного віку;
- прояви індивідуально психологічні особливості поведінки людини та дитини дошкільного віку;
- характеристику розвитку дитячої обдарованості та особливості розвитку здібностей у дітей.

Вміти:

- визначати складові сучасної життєдіяльності людини;
- аналізувати поняття феномену діяльності та її моделювання;
- визначати особливості психічних процесів у дітей дошкільного віку;
- визначати особливості емоційних станів дитини, прояви темпераменту та характеру;
- досліджувати та аналізувати показники психологічної готовності дітей до школи.

3. Програма освітнього компонента

6 СЕМЕСТР

Тема 1. Предмет, завдання і методи дитячої психології.

Завдання дитячої психології та її зв'язок з іншими науками. Психологічні основи педагогічної діяльності вихователя. Методи дитячої психології.

Тема 2. Основні закономірності психічного розвитку дитини.

Поняття про психічний розвиток дитини та його особливості. Фактори психічного розвитку: роль спадковості у психічному розвитку дитини, середовище як умова і джерело психічного розвитку дитини. Роль активності і власної діяльності у психічному розвитку дитини.

Роль вроджених передумов у психічному розвитку дитини. Роль навчання і виховання у психічному розвитку дитини. Рушійні сили розвитку. Вікова періодизація психічного розвитку, критерії вікової періодизації. Поняття про вікові та індивідуальні особливості.

Тема 3. Психічний розвиток у фазі новонародженості.

Внутрішньоутробний розвиток. Загальна характеристика анатомофізіологічних особливостей новонародженого. Типи безумовних рефлексів та їх значення. Виникнення і розвиток умовних рефлексів. Психологічна характеристика новонароджених (протиріччя, соціальна ситуація розвитку дитини). Виникнення сприймання. Індивідуальні відмінності новонароджених.

Тема 4. Особливості психічного розвитку немовляти.

«Комплекс пожвавлення» – перша соціальна потреба намовляти у емоційному спілкуванні з дорослим. Розвиток рухів та дій у немовлят: хапання, маніпулювання, наслідування, їх значення для психічного розвитку.

Сенсорний розвиток. Виникнення мислення. Передумови засвоєння мовлення і виникнення мовлення.

Новоутворення дитини першого року життя. Криза першого року життя.

Тема 5. Характеристика психічного розвитку дітей раннього віку.

Соціальна ситуація розвитку: прояви перших елементів самостійності. Прямоходіння – важливе досягнення раннього віку.

Розвиток предметної діяльності як провідної. Зародження нових видів діяльності.

Розвиток мовлення: пасивне і активне. Розвиток сприймання як перцептивного акту. Розвиток наочно-дійового мислення. Особливості уваги і пам'яті. Виникнення уяви.

Передумови розвитку особистості, засвоєння правил поведінки, її мотиви. Криза трьох років: «Я – сам!» Індивідуальні відмінності дітей раннього віку.

Тема 6. Загальна характеристика психічного розвитку дітей дошкільного віку.

Протиріччя дошкільного віку як рушійні сили розвитку. Соціальна ситуація розвитку дошкільників.

Становлення і розвиток гри як провідної діяльності в дошкільному віці. Формування продуктивних видів діяльності і їх вплив на психічний розвиток дитини. Формування у дітей передумов до навчання.

7 СЕМЕСТР

Тема 7. Психологічні особливості розумового розвитку дитини дошкільного віку.

Розвиток уяви як центрального новоутворення. Розвиток образного мислення, оволодіння розумовими діями. Формування допитливості, гнучкості та доказовості мислення.

Сенсорний розвиток дошкільника. Формування у дітей перцептивних дій. Розвиток пам'яті у дошкільників. Розвиток мислення у дітей дошкільного віку. Розвиток мовлення. Розвиток уваги. Зростання стійкості уваги. Розвиток уваги – як основного новоутворення дошкільного віку. Педагогічне керівництво розумовим розвитком дошкільників.

Тема 8. Розвиток емоційно-вольової сфери дошкільника.

Збагачення емоційної сфери особистості дошкільника. Виникнення і розвиток вищих почуттів (моральні, інтелектуальні, естетичні) Особливості почуттів дошкільників. Розвиток довільної поведінки як новоутворення дошкільного віку. Розвиток волі і вольових якостей.

Тема 9. Формування особистості дошкільника.

Засвоєння етичних норм і правил поведінки. Формування нових соціальних мотивів поведінки виникнення співпорядкування мотивів. Стосунки дошкільників з дорослими та ровесниками. Статева диференціація в

психічному розвитку дітей дошкільного віку.

Прояви індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку – темпераменту та характеру – в різних видах діяльності та поведінці, у спілкуванні з ровесниками та дорослими.

Тема 10. Формування здібностей у дітей дошкільного віку.

Індивідуальні особливості у формуванні здібностей у дошкільників. Раннє виявлення здібностей до окремих видів діяльності, обдарованість дітей.

Тема 11. Психологічна готовність дітей до навчання у школі.

Психологічний зміст кризи 7 років.

Формування у дошкільників внутрішньої позиції школяра, мотиваційна готовність до навчання, інтелектуальна, емоційна, особистісна готовність.

4. Структура освітнього компонента

Назви тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	аудиторні	у тому числі			самост. робота
лекції			семінари	практичні		
6 семестр						
Тема 1. Предмет, завдання і методи дитячої психології.	4	2	2	-	-	2
Тема 2. Основні закономірності психічного розвитку дитини.	6	2	2	-	-	4
Тема 3. Психічний розвиток у фазі новонародженості.	4	2	2	-	-	2
Тема 4. Особливості психічного розвитку немовляти.	4	2	2	-	-	2
Тема 5. Характеристика психічного розвитку дітей раннього віку.	6	4		2	2	2
Тема 6. Загальна характеристика психічного розвитку дітей дошкільного віку.	8	5	1	2	2	3
Разом	32	17	9	4	4	15
7 семестр						
Тема 7. Психологічні особливості	16	12	8	2	2	4

розумового розвитку дитини дошкільного віку.						
Тема 8. Розвиток емоційно-вольової сфери дошкільника.	10	4	4	-	-	6
Тема 9. Формування особистості дошкільника.	14	8	4	2	2	6
Тема 10. Формування здібностей у дітей дошкільного віку.	6	2	2	-	-	4
Тема 11. Психологічна готовність дітей до навчання у школі.	12	6	2	2	2	6
Разом	58	32	20	6	6	26
<i>Усього годин</i>	90	49	29	10	10	41

5. Теми семінарських занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1.	1	Основні закономірності психічного розвитку дитини.	2
2.	2	Характеристика психічного розвитку дітей раннього віку.	2
3.	6	Загальна характеристика психічного розвитку дітей дошкільного віку.	2
4.	7	Психологічні особливості розумового розвитку дитини дошкільного віку.	2
5.	9	Формування особистості дошкільника.	2
Разом			10

6. Теми практичних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1.	5	Вивчення особливостей предметної діяльності дітей раннього віку.	2
2.	6	Вивчення особливостей ігрової діяльності дітей в різних вікових групах.	2
3.	7	Вивчення особливостей мислительної діяльності дітей дошкільного віку.	2

4.	9	Вивчення мотивів поведінки дітей дошкільного віку	2
5.	11	Діагностування психологічної готовності дітей до школи.	2
Разом			10

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1.	1	Допоміжні методи дослідження.	2
2.	2	Розвиток і навчання, Найближча зона розвитку.	4
3.	3	Безумовні рефлекси новонароджених, їх характеристика.	2
4.	4	Сенсорний розвиток немовлят.	2
5.	5	Розвиток предметних дій у дітей раннього віку.	2
6.	6	Характеристика структури сюжетно-рольової гри.	3
7.	7	Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку.	4
8.	8	Види емоційних розладів у дітей дошкільного віку.	6
9.	9	Причини порушення поведінки дітьми, їх усунення.	6
10.	10	Обдаровані діти, показники обдарованості.	4
11.	11	Показники психологічної готовності дітей до школи.	6
Разом			41

9. Методи та технології навчання

Методи викладання освітнього компонента «Психологія: Дитяча психологія» спрямовані на розв'язання навчальних завдань.

Вибір методів і технологій викладання та навчання здійснюється залежно від мети заняття, змісту, навчальних можливостей здобувачів освіти, особливостей особистості викладача, матеріально-технічного забезпечення.

Засоби навчання, які застосовуються при викладанні освітнього компонента «Психологія: Дитяча психологія», є словесні, наочні й практичні. Серед форм та методів подачі освітнього матеріалу застосовуються:

1. Структурно-логічне навчання: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних

завдань на основі поетапного відбору їх змісту, форм, методів і засобів із урахуванням діагностування результатів;

2. Контекстне навчання: ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності, як навчальної, наукової, так і практичної.

3. Імітаційне навчання, основою якого є імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі.

4. Проблемне навчання, яке здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку здобувачем освіти знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.

Застосовуються професійно-ігрові технології викладання: дидактичні системи використання різноманітних «ігор», під час проведення яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору (ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, комп'ютерні програми тощо); діалогово-комунікаційні технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

Подані матеріали дозволяють здобувачеві освіти самостійно планувати терміни та обсяги змістової складової навчальної діяльності, прогнозувати її результативність

За рівнем активності: пояснювально-демонстраційний, дослідницький.

За функцією: усне викладання матеріалу, закріплення, самостійна робота щодо засвоєння навчального матеріалу, перевірка і оцінка знань та умінь.

Самостійна робота здобувачів освіти включає дві складові: самостійна підготовка до аудиторних занять, до занять у режимі онлайн, підготовка до тематичного тестового контролю та рубіжного контролю.

10. Методи та форми контролю

Методами та формами контролю результатів навчання є: екзамени; комплексні іспити; стандартизовані тести; наскрізні проекти; командні проекти; реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю знань здобувачів:

- поточний;
- підсумковий екзамен.

Поточний контроль знань здобувачів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на семінарських заняттях, практичну та самостійну роботу.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі екзамену за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає три питання (письмово чи

усно. Екзаменаційні білети повинні бути затвердженими в установленому порядку.

Екзамен є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Критерії та засоби оцінювання запланованих програмних результатів навчання

Критеріями ефективності запланованих результатів навчання є глибина та дієвість знань, системність та усвідомленість знань.

Методами і засобами оцінювання підготовки до занять та виконання практичних завдань виступають: усний контроль (індивідуальне і фронтальне опитування здобувачів освіти); засоби письмового контролю (тестові завдання, контрольні роботи, ситуаційні задачі), індивідуальні завдання – написання рефератів.

Рейтингова система оцінювання дозволяє врахувати рівень знань, поточну підготовку здобувачів освіти до аудиторних занять та визначити рівень засвоєння навчального матеріалу окремої теми. Підсумкова оцінка виставляється після складання заліку за рейтинговими показниками.

Норми і критерії оцінювання знань запланованих програмних результатів навчання
Оцінка «відмінно». Здобувач освіти відповідно до освітнього компонента виявив всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, володіє відомостями з основної і додаткової літератури, сформулював повні відповіді на всі поставлені запитання, виявив креативність та уміння творчого застосування набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань; має загальний високий рівень ерудиції та культури мови, здатний до самостійного поповнення надбаних знань і умінь у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
Оцінка «добре». Здобувач освіти міцно засвоїв програмний матеріал, вміє логічно і послідовно його викласти, має повні та системні знання з освітнього компонента, точно формулює означення й правила, не допускає істотних помилок у відповідях на запитання, вільно оперує навчальним матеріалом дисципліни, знає наукову й довідкову літературу, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Виявив уміння застосування

набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань, глибоко розуміє матеріал але знання з окремих тем мають неповний характер, немає достатньої самостійності в аргументації відповідей, у відповідях він допускає недоліки, які може самостійно виправити.

Оцінка «задовільно». Здобувач освіти виявив знання основного навчального матеріалу в необхідному для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності обсязі, виявив поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, давав неповні відповіді на поставлені запитання із застосуванням певних штампів, виявив уміння репродуктивного вирішення практичних завдань, у процесі їхнього виконання допускав суттєві помилки, які міг усунути лише за допомогою викладача.

Оцінка «незадовільно». Здобувач освіти не засвоїв переважної частини програмного матеріалу, має поверхове, фрагментарне уявлення про освітній компонент, допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, на більшість запитань не давав відповіді, не здатний використати наявні знання під час виконання простих практичних завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал і підготуватися до повторного складання.

11. Рекомендовані джерела інформації

11.1. Базова література

1. Вікова психологія: навч. посіб. / за ред. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В.. К.: Центр учбової літератури, 2014. 384 с.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 424 с.
3. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук ін. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : Каравела, 2014. 464 с.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 296 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 272 с.
6. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник. Київ: Кондор, 2015. 576 с.
7. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Київ: Кондор, 2017. 469 с.
8. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2017. 548

с.

11.2. Допоміжна література

1. Александров Ю. В. Психологія розвитку: навч. посіб. Харків: ФОП Панов А. М., 2015. 336 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 1007 с.
3. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук ін. Київ: Каравела, 2016. 400 с.
4. Коpecь Л. В. Психологія особистості. Київ: Вид дім. «Києво-Могилянська академія», 2017. 460 с.
5. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів. Київ: «АТОПОЛ», 2018. 96 с.
6. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Київ: Каравела , 2015. 264 с.
7. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології. Київ: Алерта, 2019. Т. 1. 496 с.
8. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології. Київ: Алерта, 2016. Т. 2. 758 с.
9. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
10. Павелків Р. В. Дитяча психологія. Київ: Академвидав, 2015. 400 с.
11. Педагогічна психологія: навч. посіб. / за заг. ред. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 168 с.
12. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник. Київ: Каравела, 2016. 320 с.
13. Психологія: підручник / за ред. Ю.Л. Трофімова. Київ: Либідь, 214. 560 с.
14. Савчин М. В. Вікова психологія. Київ: Академвидав, 2016. 384с.
15. Савчин М. В. Загальна психологія. Академвидав, 2018. 344 с.

11.3. Інтернет-ресурси

1. Дошкoлята – авторський сайт про виховання дітей від народження до семи років URL: <http://www.doshkolyata.com.ua> Поради, посилання на книги і мультимедійні ресурси, нормативна база.
2. Гра не тільки для забави. Розвивальні ігри для дітей від народження до трьох років: навч.-метод. посіб. UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/game-not-justfun>.

3. Таблиця для оцінки розвитку дітей до 3 років «Червоні прапорці». URL: <https://www.unicef.org/.../documents/red-flags-development>.

4. Ранній розвиток дитини. Як розвивається малюк від народження до трьох років: посіб. UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/early-developement>.

5. Позиціонування дитини з руховими порушеннями та підбір обладнання: навч.-метод. посіб. Інституту раннього втручання. URL: <https://www.unicef.org/.../Positioning%20the%20child.pdf>.

6. Якщо малюк народився з порушеннями розвитку: навч.-метод. посіб. UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/.../doc.../tips-specialists-relatives>.

7. Якщо у вашої дитини розлади аутистичного спектра. Керівництво для батьків UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/.../Autism%20spectrum%20disorders.pdf>.